

2006 METŲ RUSŲ (UŽSIENIO) KALBOS MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ KOKYBINĖ ANALIZĖ

Parengė D. Paulauskienė, I. Vološina

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino tikslas – patikrinti ir įvertinti mokinių rusų (užsienio) kalbos komunikacinę kompetenciją kalbos mokėjimo lygmeniu, atitinkančiu 11 – 12 klasių užsienio kalbų bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų bendrąjį kursą bei užsienio kalbos brandos egzamino programą, kuri mokyklinį užsienio kalbos egzaminą orientuoja į bendrųjų programų bendrąjį kursą bei išsilavinimo standartų bendrojo kurso pasiekimų lygmens reikalavimus. Šis lygmuo siejamas su Europos Tarybos siūlomu „Slenksčio“ lygiu (B1) rašymo, skaitymo ir klausymo (receptijos) srityje.

RUSŲ (UŽSIENIO) KALBOS MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ KOKYBINĖS ANALIZĖS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Rusų (užsienio) kalbos mokyklinio brandos egzamino rezultatų kokybinės analizės **tikslai ir uždaviniai**

- Išskirti parodytus mokinių gebėjimus.
- Išanalizuoti mokinių būdingas klaidas, pateikti jų pavyzdžių, nustatyti klaidų priežastis.
- Išsamiai pateikti egzamino užduoties turinį.
- Padėti mokytojams ir mokiniams geriau suprasti užsienio kalbos egzamino tikslus bei tikrinamų gebėjimų pobūdį.
- Padaryti išvadas ir pateikti rekomendacijas mokytojams, testų rengėjams ir mokiniams.

KOKYBINĖS ANALIZĖS OBJEKTAS IR STRUKTŪRA

Rusų (užsienio) kalbos mokyklinio brandos egzamino rezultatų **kokybinės analizės objektas** yra mokinių rusų (užsienio) kalbos **gebėjimai**, parodyti mokyklinio brandos egzamino metu. Analizuojant mokinių darbus, tai laikoma išeities tašku. Kokybinės egzamino rezultatų analizės **teksto struktūra** yra tokia:

- Pateikiamas atskirų egzamino dalių/testų bendras apibūdinimas remiantis egzamino programos reikalavimais.
- Apibūdinami kiekvienos egzamino dalies (testo) vertinimo objektai.
- Pateikiamas egzamino dalies/testo turinys (testo specifikacija).
- Išsamiai analizuojamas egzamino užduoties turinys, kuriame mokinių gebėjimų analizė integruota su užduočių turinio bei jų atlikimo rezultatų analize:
  1. Įvardijant esminį/pagrindinį tikrinamą gebėjimą (tikrinamus gebėjimus) ir konkrečią užduotį, kuria tikrinamas gebėjimas (gebėjimai). Dažniausiai sakinio ir rašytinio teksto supratimą tikrinančių užduočių atlikimas reikalauja parodyti daugiau gebėjimų, ne tik tikrinamą pagrindinį, pvz.: norint suprasti pagrindinę mintį (jei tai įvardijama kaip pagrindinis užduoties tikslas), reikia detaliai suprasti tekstą, gebėti analizuoti teksto informaciją ir daryti išvadas.
  2. Apibūdinant sakinį, rašytinį ar kalbos vartojimo tikrinimui pateikiamą tekstą: įvardijamas teksto tipas, tema. Pagrindinių turinio elementų pateikimas nėra savitiksliis: konkrečiu atveju tai siejama su užduotimi tikrinamais gebėjimais.
  3. Komentuojant užduoties atlikimo procesą atkreipiamas dėmesys į:
    - a) užduotis, tikrinančias sudėtingesnius sakinio ir rašytinio teksto receptijos gebėjimus;
    - b) užduočių tipus, kurių atlikimas mokiniams kėlė daugiau problemų (užduoties formulotės supratimas, atlikimo technikos ypatumai);

- c) įvardijami įgyti mokinių gebėjimai, apie kuriuos galima spręsti iš teisingai atliktos konkrečios užduoties;
- Aptariami užduoties atlikimo rezultatai, analizuojamos mokinių klaidos, įvardijamos galimos klaidų priežastys.

KOKYBINĖS ANALIZĖS PASKIRTIS

Pasirinktas analizės rezultatų pateikimo būdas turėtų būti patogus jos skaitytojams, norintiems rasti informaciją, atitinkančią jų poreikius ir tikslus. Tikimės, jog mokyklinio rusų (užsienio) kalbos brandos egzamino rezultatų kokybinė analizė padės:

Rusų (užsienio) kalbos mokyklinio brandos egzamino užduoties rengėjams

- priimti optimalius sprendimus parenkant medžiagą egzamino užduotims;
- atrinkti užduočių tipus, suteikiančius galimybių patikrinti daugiau mokinių gebėjimų;
- išlaikyti balansą tarp atvirojo ir uždarojo tipo užduočių, siekiant vertinimo tikslų;
- laikytis užduočių validumo principo sudarant vertinimo kriterijus.

Rusų (užsienio) kalbos mokytojams

- aiškiau suvokti kalbos mokymosi tikslus;
- pasinaudoti pateiktomis nuorodomis organizuojant ugdymo procesą;
- matyti tipišką mokinių klaidą ir galimas jų priežastis;
- kryptingai dirbti, rengiant mokinius rusų (užsienio) kalbos mokykliniam brandos egzaminui.

Mokiniams, kurie rengiasi laikyti rusų (užsienio) kalbos mokyklinį brandos egzaminą

- suprasti kiekvienos egzamino dalies (testo) tikrinamų gebėjimų pobūdį;
- matyti užduoties atlikimo galimybes panaudojant tinkamas strategijas;
- suvokti tikslaus užduoties formuluotės supratimo svarbą;
- įvertinti savo pasirengimą laikyti dalyko egzaminą;
- užpildyti esamas dalyko žinių ir gebėjimų spragas rengiantis egzaminui.

Pastabos

Visi kokybinėje analizėje pateikti mokinių atsakymų pavyzdžiai yra autentiški (klaidos netaisytos).

Analizuojant egzamino užduotį ir jos atlikimo rezultatus kokybiniu aspektu, remtasi užduoties atlikimo statistinės analizės rezultatais, tačiau vengta jų kartojimo.

2006 M. RUSŲ (UŽSIENIO) KALBOS MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOČIŲ TIPAI

Uždarojo tipo užduotys

Rusų (užsienio) kalbos mokyklinio brandos egzamino užduotyje buvo tokios uždarojo tipo užduotys:

- Alternatyvus pasirinkimas
  - iš dviejų/trijų alternatyvų (klausymo testo 1 užd., kalbos vartojimo testo 1 užd.),
  - taip/ne tipo užduotys (skaitymo testo 1 užd; klausymo testo 3 užd.)
- Atitikimas: nustatyti pastraipų seką (skaitymo testo 2 užd.)

Atvirojo ir pusiau atviro tipo užduotys

Rusų (užsienio) kalbos mokyklinio brandos egzamino užduotyje buvo panaudotos tokios atvirojo ir pusiau atviro tipo užduotys:

- Užbaigimas: užbaigti sakinį ar įrašyti praleistus žodžius pagal teksto turinį (klausymo testo 5 užd., kalbos vartojimo testo 2 užd.).
- Įrašymas: įrašyti į tekstą žodžius naudojantis pateiktą žodžių sąrašą (skaitymo testo 3 užd.)
- Žinutė/laiškas: nurodyta tema ar remiantis pateikta informacija parašyti rišlų tekstą (rašymo testo 1 ir 2 užd.).

Rusų (užsienio) kalbos mokyklinio brandos egzamino užduotį sudaro keturios dalys: klausymo testas, skaitymo testas, kalbos vartojimo testas ir rašymo testas.

UŽDUOTIES IR JOS ATLIKIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

Klausymo testo turinys ir tikrinami sakinio teksto supratimo gebėjimai

Klausymo gebėjimams tikrinti rusų (užsienio) kalbos mokyklinio brandos egzamino pagrindinės sesijos metu buvo pateiktos penkios įvairių tipų užduotys, įvairiais klausymo būdais tikrinančios globaliojo, detaliojo, selektyviojo supratimo bei strategijų taikymo gebėjimus.

Kiekvienos užduoties tipas atitinka klausymo būdą ir tikslą: suprasti esminę informaciją; suprasti detales; suprasti pagrindinę mintį; suprasti detales, papildančias pagrindinę mintį; atrinkti ir suskirstyti, analizuoti ir įvertinti informaciją. Svarbiu laikomas mokinių gebėjimas naudotis tinkamomis strategijomis siekiant suprasti klausomą tekstą. Šis gebėjimas buvo tikrinamas dauguma klausymo testo užduočių.

Klausymui skirti tekstai yra autentiški, pagal pobūdį, žanrą ir tipą atitinka egzamino programos reikalavimus: tai informaciniai (informacinis pranešimas, oro prognozė) ir mišraus tipo (pasisakymai, interviu).

Tekstų tematika susijusi su kalbos šalies (Rusijos) realijomis, atitinka ugdymo turinį ir egzamino programos reikalavimus: kultūra, sportas, politinio gyvenimo aktualijos.

Receptijos (klausomo teksto supratimo) gebėjimai kaip vertinimo objektas

Skiriami trys pagrindiniai sakinio teksto supratimo būdai: globalusis, selektyvusis ir detalusis.

- Globalusis sakinio teksto supratimas – tai gebėjimas klausant suprasti atraminius žodžius ir tuo pagrindu nustatyti teksto temą / pagrindinę informaciją.
- Selektivusis (atrenkamasis, dalinis) sakinio teksto supratimas – tai gebėjimas išgirsti/suprasti tekste reikiamą informaciją priklausomai nuo užduoties tikslo.
- Detalusis sakinio teksto supratimas – tai gebėjimas suprasti faktinę teksto informaciją, nustatyti formaliąją teksto struktūrą, išskirti pagrindinę ir papildomą informaciją, rasti informaciją, sujungti ir apibendrinti detales, nustatyti pagrindinę mintį, išreikštą netiesiogiai. Prie detaliojo supratimo priskiriamas ir kalbos tikslo supratimas/nustatymas, teksto informacijos vertinimas.

Klausymo testo specifikacija

Laikas: 25 min.

Užduočių skaičius:5

Taškų skaičius: 30 taškų

Atvirojo tipo užduočių 50 proc.(14 taškų)

Pateikiamas tekstas	Užduoties tipas	Tikrinami gebėjimai	Galimų surinkti taškų sk., teksto trukmė
1 užduotis Pokalbis (dviejų asmenų)	Uždarojo tipo užduotis: parinkti reikiamą teiginį iš keleto pateiktų)	Detalusis supratimas	6 taškai (6 punktai po 1 tašką)
2 užduotis Reklaminis tekstas	Uždarojo tipo užduotis: pažymėti teksto turinį atitinkančius teiginius	Taikyti teksto informaciją komunikaciniais tikslais	4 taškai (4 punktai po 1 tašką)
3 užduotis Oro prognozė	Uždarojo tipo užduotis: (taip/ne tipo užduotis)	Detalusis supratimas	6 taškai (6 punktai po 1 tašką)
4 užduotis Skelbimai	Atvirojo tipo Užduotis: atsakyti į klausimus	Globalusis supratimas	4 taškai (2 punktai po 2 tašką)
5 užduotis Žinios	Atvirojo tipo užduotis: Įrašyti į sakinius praleistus žodžius	Selektyvusis supratimas	10 taškų (5 punktai po 2 taškus)

Tikrinamų sakinio teksto supratimo gebėjimų apibūdinimas

• Gebėjimas detalai suprasti teksto informaciją

Šis gebėjimas tikrinamas **pirmąja** klausymo testo užduotimi.

Klausomas tekstas – dialogas *apie rusiškus suvenyrus*.

Užduotyje mokiniai turėjo parinkti reikiamą atsakymą/teiginį iš keleto pateiktų.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi detalai suprasti tekstą, suprasti pagrindinę kiekvieno kalbančiojo mintį.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo, jog mokinys žino įvairius semantinius raiškos variantus, geba taikyti reikiamas teksto supratimo strategijas.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog ši užduotis mokiniams buvo lengvai įveikiama (sunkumas – 86 proc). Pokalbio informacija pateikiama aiškiai išreikšta, be to, užduoties technika yra nesudėtinga.

• Gebėjimas rasti reikiamą informaciją komunikaciniais tikslais

Šis mokinių gebėjimas tikrinamas antrąja klausymo testo užduotimi.

Klausomi tekstai – reklaminiai skelbimai *apie galimybes, siūlomas įvairių kelionių agentūru, kaip ir kur Rusijoje galima praleisti atostogas*.

Užduotyje pateikiami teiginiai, kuriuos reikia susieti su tekstų informacija atsakant į klausimą, kokį poilsį skaitytojas pasirinktų atsižvelgdamas į situaciją ir pomėgius turėdamas vieną arba kitą tikslą.

Atlikdamas užduotį, mokinys, perskaitęs užduoties formuluotę, turi suprasti, kokią informaciją reikia išgirsti, išgirsti tą informaciją ir ją įvertinti: parinkti atsakymą, atitinkantį teksto turinį.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo mokinių gebėjimus naudotis teksto informacija komunikaciniais tikslais.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog mokiniams ši užduotis buvo nesunki. Mokiniai turi tokio pobūdžio užduočių atlikimo įgūdžių, taip pat geba naudotis reikiamomis skaitymo strategijomis ir atitinkamu lygiu moka rusų kalbą, kad galėtų suprasti konkretų tekstą komunikaciniais tikslais.

• Gebėjimas detalai suprasti teksto informaciją

Šis mokinių gebėjimas tikrinamas trečiąja klausymo testo užduotimi.

Klausomas tekstas – *savaitės orų prognozė*.

Užduotyje pateikti teiginiai (taip/ne) formuluojami nuosekliai, atitinka teksto informaciją.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi atidžiai klausydamas rasti/išskirti reikiamas detales (čia būtinas detalus teksto supratimas), išskirtą informaciją susieti su užduoties formuluotėje esančiais teiginiais, t.y. įvertinti pateiktą užduotyje teiginių informaciją teksto turinio/informacijos požiūriu: teisinga/neteisinga informacija. Tam reikalingi įvairūs gebėjimai (tiek detaliojo, tiek selektyviojo teksto supratimo), taip pat tokio pobūdžio užduočių atlikimo įgūdžiai bei atitinkamų teksto supratimo strategijų taikymo gebėjimai.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo atitinkamo lygmens kalbos mokėjimą, gebėjimą detalai suprasti sakinio teksto informacinio pobūdžio tekstus. Taip/ne testo technika, taip pat teksto pobūdis, leksika ir turinys reikalauja iš mokinių bendro konteksto suvokimo, loginio mąstymo, tokio tipo užduočių atlikimo strategijų žinojimo ir gebėjimo jas taikyti.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog užduotis mokiniams buvo įveikiama, nors atskiri užduoties klausimai šiek tiek skiriasi savo sunkumu. Sunkesni mokiniams buvo 3 ir 6 klausimai, kiti gana lengvi.

• Gebėjimas suprasti reikiamą informaciją

Šis gebėjimas tikrinamas ketvirtąja klausymo testo užduotimi.

Klausomi tekstai – skelbimai. Klausomasi dviejų skelbimų: *oro uoste ir metro*.

Ši užduotis yra atvirojo tipo. Atlikdamas užduotį, mokinys turi produkuoti (parašyti sakinį ar frazę).

Užduotyje reikėjo atsakyti į klausimą išklauius skelbimą (pateikti du skelbimai): oro uoste ir metro stotyje. Pirmasis skelbimas – oro uoste. Skelbime pranešama, jog lėktuvas vėluoja dėl blogų oro

sąlygų. Mokiniai turi atsakyti į klausimą apie lėktuvo vėlavimo priežastį. Kitame skelbime informacija teikiama metro keleiviams apie tai, jog metro traukiniai kursuoja retai, todėl keleiviams siūloma pasinaudoti kitu transportu (antžeminiu). Mokiniai turi atsakyti į klausimą, kas siūloma metro keleiviams.

Statistinė šio egzamino rezultatų analizė rodo, jog didesnę dalis mokinių, už punktą gavusių 0 taškų, atsakė į klausimą (14 proc.), nors ir neteisingai. Mažesnę mokinių dalis neparašė atsakymo (9 proc.). Apie 20 proc. atsakymų, kurie buvo laikomi teisingais, parašyti su rašybos ir gramatinėmis klaidomis. Neteisingi mokinių atsakymai taip pat rodo skirtingą kalbos supratimo lygį. Iš kai kurių atsakymų galima spręsti apie visišką teksto nesupratimą: įrašytas žodis ar žodžių junginys rusų kalboje neturi jokios prasmės arba iš viso netinka sakinyje, pvz. 1 punkte «*обядина особина*», «*погоднам слова*», «*больная*» (žodis visai nesusijęs su tekstu) vietoje «*по погодным условиям*». Tokio pobūdžio neteisingų atsakymų yra ir antrajame punkte, pvz., «*опяснинам трапортом*», «*обжинарство трапортом*», «*по зимнейтесь наземным транспортом*» vietoje «*пользоваться наземным транспортом*». Mokinių atsakymų analizė rodo, jog tokio pobūdžio neteisingų atsakymų yra daugiausia. Yra ir tokių atsakymų, kurie rodo, jog mokinys teksto informaciją suprato, tačiau jam nebuvo aiškus užduotas klausimas. Šiuo atveju atsakymas yra susijęs su kita teksto informacija, pvz.: «*с большим интервалом*», «*по техническим причинам*». Tokie atsakymai, lyginant juos su aukščiau įvardytais, rodo aukštesnį kalbos supratimo lygį, nors taip pat yra neteisingi.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog ši užduotis mokiniams buvo viena iš sunkesnių klausymo testo užduočių, nors statistiškai ji yra vidutinio sunkumo. Atvirojo tipo užduotys klausymo (taip pat skaitymo) teste yra vienos iš sunkiausiai įveikiamų. Šios užduoties skiriamoji geba 57. Tai rodo, jog ši užduotis gerai atliko funkciją atskirti gerai mokančius kalbą nuo prasčiau mokančių.

- **Gebėjimas suprasti detales**
- **Gebėjimas suprasti reikiamą informaciją**

Šis gebėjimas tikrinamas penktąja klausymo testo užduotimi.

Klausomas tekstas – *informacinis pranešimas apie amerikiečių vykdomą kosminę programą.*

Užduotyje pateikiami teiginiai, į kuriuos reikia įrašyti praleistus žodžius pagal teksto turinį.

Ši užduotis yra atvirojo tipo ir nuo kitų klausymo testo užduočių iš esmės skiriasi tuo, kad atlikdamas užduotį mokinys turi surasti žodį (nebūtinai tas žodis yra tekste), atitinkantį reikiamą prasmę ir tinkantį gramatiškai duotame sakinyje. Išklause tekstą, mokiniai turėjo suprasti pagrindinę teksto informaciją ir kai kurias detales: ką nuspręsta daryti su kosmine programa, kada žmonės ateityje skris į Mėnulį, kelis astronautus žadama pasiųsti į Mėnulį ir į kokią planetą numatoma skristi 2030 metais.

Mokinių klaidų priežastis galima suskirstyti į keletą stambesnių grupių:

- klaidos, rodančios, jog tekstas visiškai nesuprastas;
- klaidos, rodančios, jog tekstas nesuprastas detalčiai;
- klaidos, rodančios, jog tekstas suprastas, tačiau įrašyti žodžiai netinka tame kontekste gramatiškai ir iškraipo sakinio prasmę.

Sunkiau mokiniams sekėsi įrašyti praleistus žodžius atsakant į klausimą 1 ir 3 punktuose, t. y. suprasti, ką nuspręsta daryti su kosmine programa (atnaujinti, nutraukti ar kt.) ir kada įvyks skrydis į Mėnulį pagal pakeistą planą (anksčiau, vėliau ar kt.), nepaisant to, kad informacija tekste yra aiški (t. y. ne potekstėje). Priežastis gali būti ir ta, jog šiuose punktuose mokiniams buvo sunkiau rasti reikiamą leksinį vienetą (t. y. žodį, kurį reikia įrašyti). Visgi dauguma atsakymų rodo, jog mokiniai nesuprato teksto informacijos, o ne negalėjo surasti leksinio vieneto, pvz.: «*Американцы решили... наступить, сделать, объявить, приступить ... программу возвращения человека на Луну*», «*Полёт на Луну состоится ...не раньше два года... намеченного срока*». Kaip ir ketvirtojoje klausymo testo užduotyje randame nemažai atsakymų, kurie rodo ne tik teksto nesupratimą, bet ir labai žemą rusų kalbos mokėjimo lygį, pvz.: 1 punktas: «*человеком*», «*космический*», «*свою*»; 2 punktas: «*Биша*», «*Марсе*»; 3 punktas: «*масса*», «*астронауту*», «*пресиденто*», «*сто четыре миллиарда*», «*мильён*»; 4 punktas: «*набраван*», «*читить человек*»; 5 punktas: «*на красную площадь Марс*», «*на красны краити*», «*на красную Луну*».

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog ši užduotis mokiniams buvo sunkiausia iš klausymo testo užduočių, nors statistiškai ji yra vidutinio sunkumo. Atvirojo tipo užduotys klausymo (taip pat skaitymo) teste yra vienos iš sunkiausiai įveikiamų. Klausydami interviu tipo tekstą, mokiniai paprastai sugeba išlaikyti atmintyje reikiamą informaciją, tačiau nesupranta teksto detalai, ir dėl šios priežasties negeba atsakyti į punkto klausimą arba nesupranta atskirų punktų formuluočių ir negali rasti tinkamo leksinio vieneto, reikalingo įrašyti į sakinį.

Skaitymo testo turinys ir tikrinami rašytinio teksto supratimo gebėjimai

Skaitymo gebėjimams tikrinti mokyklinio rusų (užsienio) brandos egzamino pagrindinės sesijos metu pateiktos dvi uždarojo tipo užduotys ir viena pusiau atviro tipo užduotis, tikrinančios įvairius teksto skaitymo ir supratimo būdus bei strategijų taikymo gebėjimus.

Užduočių tipai (sudėlioti tekstą iš atskirų dalių pagal turinio nuoseklumą - 2 užduotis, parinkti tinkamą žodį užpildant praleistas vietas tekste – 3 užduotis, taikyti teksto informaciją komunikacinėje situacijoje – 1 užduotis) ir užduočių formuluočių atitinka skaitymo būdą ir užduoties tikslą – patikrinti gebėjimus suprasti esminę informaciją, suprasti loginę teksto struktūrą, suprasti detales, suprasti ir nustatyti loginius bei prasminius ryšius, taikyti tinkamas strategijas siekiant suprasti rašytinį tekstą. Parinkti užduočių tipai suteikė galimybę patikrinti gana platų mokinių receptijos (skaitymo) gebėjimų spektrą.

Skaitymui buvo pateikti autentiški publicistiniai ir informaciniai tekstai. Tekstų tematika – mokymasis, kasdienis gyvenimas, kultūra.

Receptijos (rašytinio teksto supratimo) gebėjimai kaip vertinimo objektas

Skiriami trys pagrindiniai rašytinio teksto supratimo būdai: globalusis, selektyvusis ir detalusis.

- Globalusis rašytinio teksto supratimas – tai gebėjimas rasti atrامينius žodžius ir tuo pagrindu nustatyti teksto temą / pagrindinę mintį.

- Selektivusis (atrenkamasis, dalinis) rašytinio teksto supratimas – tai gebėjimas rasti rašytiniame tekste reikiamą informaciją atsižvelgiant į skaitančiojo poreikius ar užduoties tikslą.

- Detalusis teksto supratimas – tai gebėjimas suprasti faktinę teksto informaciją ir nustatyti formaliąją teksto struktūrą, išskirti pagrindinę ir papildomą informaciją, sujungti ir apibendrinti detales, nustatyti pagrindinę atskirų teksto dalių/pastraių mintį, išreikštą netiesiogiai. Prie detaliojo supratimo priskiriamas teksto informacijos vertinimas.

Skaitymo testo specifikacija

Užduočių skaičius:3

Taškų skaičius: 30

Atvirojo tipo užduočių 30 proc.(10 taškų)

Pateikiamas tekstas	Užduoties tipas	Tikrinami gebėjimai	Galimų surinkti taškų skaičius
1 užduotis Informacinis tekstas: reklama	Uždarojo tipo užduotis: rasti ir pažymėti teksto turinį atitinkančius teiginius (taip/ne tipo užduotis)	Taikyti gautą informaciją komunikaciniais tikslais	8 taškai (8 punktai po 1 tašką)
2 užduotis Publicistinis tekstas apie Eurovizijos konkursą	Uždarojo tipo užduotis: išdėstyti pastraipas/teiginius reikiama tvarka	Nustatyti loginius ir prasminius ryšius tarp teksto dalių	12 taškų (6 punktai po 2 taškus)
3 užduotis Informacinis tekstas apie Ermitažą	Atvirojo tipo užduotis: įrašyti į tekstą praleistus žodžius naudojantis žodžių sąrašu	Suprasti detales	10 taškų (10 punktų po 1 tašką)

Tikrinamų rašytinio teksto supratimo gebėjimų apibūdinimas

- **Gebėjimas suprasti pagrindinę mintį**
- **Gebėjimas taikyti informaciją komunikaciniais tikslais**
- **Gebėjimas surasti reikiamą informaciją tekste**

Šie gebėjimai tikrinami pirmąja skaitymo teksto užduotimi.

Skaitymas – informacinis (*mokyklos su pagilintu užsienio kalbų mokymu reklama*).

Užduotyje pateikti teiginiai (taip/ne/) formuluojami nuosekliai teksto informacijai.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi atidžiai skaitydamas rasti/išskirti reikiamas detales (čia būtinas detalus teksto supratimas), išskirtą informaciją susieti su užduoties formuluotėje esančiais teiginiais, t. y. įvertinti pateiktą užduotyje teiginių informaciją teksto turinio/informacijos požiūriu: teisinga/neteisinga informacija. Tam reikalingi įvairūs gebėjimai (tiek detaliojo, tiek selektyviojo teksto supratimo), taip pat tokio pobūdžio užduočių atlikimo įgūdžiai bei atitinkamų teksto supratimo strategijų taikymo gebėjimai.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo atitinkamo lygmens kalbos mokėjimą, gebėjimą detaliam suprasti rašytinius informacinio pobūdžio tekstus.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog užduotis mokiniams buvo įveikiama, nors atskiri užduoties klausimai šiek tiek skiriasi savo sunkumu. Sunkiau mokiniams buvo išskirti perfrazuotus teiginius, susijusiu su teksto informacija (pvz., 3 teiginys). Sunkesni mokiniams buvo 1 ir 3 klausimai. Taip/ne testo technika, taip pat teksto pobūdis, leksika ir turinys reikalauja iš mokinių bendro konteksto suvokimo, loginio mąstymo, tokio tipo užduočių atlikimo strategijų žinojimo ir gebėjimo jas taikyti.

- **Gebėjimas suprasti atskirų teksto dalių pagrindinę informaciją**
- **Gebėjimas suprasti ir nustatyti loginius ir prasminius ryšius**

Šie mokinių gebėjimai tikrinami antrąja skaitymo testo užduotimi.

Skaitymas – publicistinis, pagrindinis teksto tipas – pasakojimas *apie vaikų Eurovizijos konkursą*.

Užduotyje nurodyta nustatyti teksto pastraipų eiliškumą.

Tokios užduoties atlikimas reikalauja gana sudėtingų gebėjimų. Atlikdamas užduotį, mokinys turi parodyti gerą kalbos mokėjimą, gebėjimą taikyti įvairias skaitymo strategijas ir turėti tokio tipo užduočių technikos/atlikimo įgūdžių.

Mokinys turi ne tik suprasti teksto turinį, bet ir suvokti tai, ką perskaitė, taip pat panaudoti turimas šios srities žinias, patirtį, gebėti logiškai samprotauti, eidamas žingsnis po žingsnio. Gramatinių formų, sakinio struktūros sąsajos gali būti papildoma „strateginė“ pagalba siekiant įsitikinti, ar pasirinktas atsakymo variantas yra teisingas.

Teisingai atlikta užduotis atskleidžia visą spektrą mokinių gebėjimų: detaliam suprasti tekstą, suprasti pagrindinę pastraipos mintį, naudotis teksto supratimo strategijomis (pastraipos sakinių sąsajų nustatymas: panašių žodžių, sinonimų ieškojimas, atskirų dalių siejimas, minties siejimas).

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog ši užduotis mokiniams buvo sunkesnė negu kitos dvi užduotys (užduoties sunkumas – 52 proc). Ji taip pat pasižymėjo pakankama skiriamąja geba (daugumos punktų skiriamoji geba yra 50 ir didesnė). Tokius rodiklius, mūsų nuomone, lemia ir užduoties pobūdis: nors ir uždarojo tipo, ši užduotis teikia mažiau galimybių atsitiktinai pažymėti teisingą atsakymą.

- **Gebėjimas suprasti detales**

Šis gebėjimas tikrinamas trečiąja skaitymo testo užduotimi.

Skaitymas – informacinis su pasakojimo elementais.

Užduotyje pateikiami žodžiai, kuriuos reikia įrašyti į tekstą reikiamoje vietoje.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi detaliam suprasti tekstą ir rasti tinkamą leksinį vienetą iš pateiktųjų, tinkantį gramatiškai ir pagal prasmę sakinyje.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo pakankamą rusų kalbos mokėjimą, gebėjimą taikyti tinkamas skaitymo strategijas, suformuotus tokio tipo užduoties atlikimo technikos įgūdžius, gebėjimą dirbti su teksto informacija bei reikšmių niuansų, perduodamų leksiniu vienetu, supratimą.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog ši užduotis buvo nesunki (sunkumas – 74 proc.), tačiau jos skiriamoji geba yra didesnė nei pirmosios skaitymo užduoties.

Kalbos vartojimo testo turinys ir tikrinami leksinių vienetų, kalbos formų ir struktūrų vartojimo gebėjimai

Kalbos vartojimo testu tikrinami gebėjimai vartoti leksines ir gramatines formas bei struktūras, sieti reikšmę ir formą. Rusų (užsienio) kalbos mokyklinio brandos egzamino pagrindinės sesijos metu buvo pateiktos dvi užduotys:

1. Parinkti iš pateiktų žodžių reikiamą žodį ar jo formą: tikrinamas įvairių kalbos dalių vartojimas.
2. Įrašyti į dialogą praleistus žodžius (žodžių sąrašas nepateiktas): tikrinamas gebėjimas vartoti reikiamą leksiką ir gramatines formas konkrečiuose kontekstuose.

Užduotys parengtos rišlių tekstų pagrindu. Tai leidžia patikrinti ne tik žodyno ir gramatikos žinias, bet ir gebėjimą naudotis situacija bei kontekstu.

Kalbos (leksikos, kalbos formų bei struktūrų) vartojimo gebėjimai kaip vertinimo objektas

Tikrinami šie kalbos vartojimo gebėjimai:

- gebėjimas vartoti leksinius vienetus konkrečiuose kontekstuose/situacijose;
- gebėjimas taisyklingai vartoti gramatines formas atsižvelgiant į kontekstą ir situaciją.

Kalbos vartojimo testas netiesiogiai tikrina ir mokinių komunikacinę kompetenciją, kadangi leksikos, kalbos formų ir struktūrų taisyklingas vartojimas, t. y. leksinė, gramatinė kompetencija (rus. лексическая, грамматическая сторона речи) yra viena iš prielaidų komunikaciniam tikslui pasiekti.

Kalbos vartojimo testo specifikacija

Užduočių skaičius: 2

Taškų skaičius: 15

Atvirojo tipo užduočių 30 proc. (5 taškai, 1 užduotis)

Pateikiamas tekstas	Užduoties tipas	Tikrinami gebėjimai	Galimų surinkti taškų skaičius
1 užduotis Informacinis tekstas	Uždarojo tipo užduotis: pažymėti (iš keleto pateiktųjų) reikiamą žodį ar žodžio formą	Taisyklingai vartoti leksines ir gramatines formas bei struktūras	10 taškų
2 užduotis Dialogas	Atvirojo tipo užduotis: įrašyti reikiamus žodžius/žodžių junginius dialoge	Vartoti leksines bei gramatines formas komunikaciniame kontekste	5 taškai

Tikrinamų kalbos vartojimo gebėjimų apibūdinimas

- **Gebėjimas vartoti leksinius vienetus**
- **Gebėjimas vartoti įvairias kalbos dalis**
- **Gebėjimas sieti reikšmę ir formą**

Šie kalbos vartojimo gebėjimai tikrinami pirmąja kalbos vartojimo testo užduotimi.

Pateikiamas rišlus tekstas su praleistais žodžiais *sporto tema*. Užduotis – įrašyti į tekstą praleistus žodžius, pasirenkant vieną iš trijų duotų variantų.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi parodyti gebėjimą taisyklingai vartoti įvairias kalbos dalis (įvardžius, daiktavardžius, būdvardžius, prielinksnius) ir leksinius vienetus.

Teisingai atlikta užduotis rodo mokinio gebėjimą taisyklingai vartoti šias kalbos dalis ir jų formas produkuojamoje rašytinėje ir sakytinėje kalboje.

Statistinė egzamino rezultatų analizė rodo, jog mokiniams ši užduotis buvo įveikiama. Mokiniai klydo vartodami vardažodžių formas su prielinksniais (5, 8 punktai). Tačiau šios užduoties, kaip ir nemažos dalies kitų uždarojo tipo užduočių, tiek sunkesnių klausimų, tiek ir visos užduoties skiriamoji geba nėra labai didelė. Tai rodo, jog uždarojo tipo užduotyse yra atsakymo „pataikymo“ tikimybė, atsitiktinumo galimybė, todėl aiškaus mokinių gebėjimų „vaizdo“ susidaryti negalime. Tačiau pastarųjų

metų egzamino rezultatų analizė rodo, jog uždarojo tipo užduotys kalbos vartojimo teste pasižymi daug didesne skiriamąja geba negu tokio pat pobūdžio klausymo ir skaitymo užduotys, taigi jos teikia daugiau galimybių išdiferencijuoti mokinius pagal pasiekimus (rezultatus).

- **Gebėjimas klausiamuosius žodžius, veiksmažodžius vartoti komunikaciniais tikslais**
- **Gebėjimas sieti reikšmę ir formą**

Šie kalbos vartojimo gebėjimai tikrinami antrąja kalbos vartojimo užduotimi.

Užduotyje pateikiamas dialogas, kurio komunikacinis tikslas – *nusipirkti bilietą į traukinį*.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi atsižvelgdamas į kontekstą įrašyti tinkamą žodį (reikiamos formos) į praleistas vietas dialoge.

Teisingai atlikta užduotis rodo mokinių gebėjimą taisyklingai vartoti įvairias kalbos dalis ir jų formas paprastoje produkuojamoje kalboje.

Statistinė brandos egzamino rezultatų analizė rodo, jog ši užduotis mokiniams buvo įveikiama, nors visiškai teisingai užduotį atliko tik nedidelė dalis mokinių.

Neteisingi mokinių atsakymai atliekant šią užduotį yra skirtingos kilmės. Atsižvelgiant į klaidų pobūdį, klaidingus atsakymus būtų galima sugrupuoti į atskiras grupes pagal jų priežastis ir kilmę. Jų analizė atskleidžia skirtingą kalbos mokėjimo lygį, tačiau reikia pažymėti, jog, skirtingai nei atvirojo tipo klausymo ir skaitymo užduotyse, šioje kalbos vartojimo užduotyje mažiau radome visiškai absurdiškų atsakymų. Taigi tokio pobūdžio klaidų kalbos vartojimo užduotyje, kokių buvo gana daug ankstesnių metų mokinių darbuose, kai mokinys parenka/įrašo netinkamą žodį, visiškai nesisiejantį su kontekstu arba „sukuria“ žodį, kurio nėra rusų kalboje, šių metų darbuose yra labai nedaug.

Mokinių klaidas galima suskirstyti į keletą grupių:

- Mokiniai įrašo netinkamą žodį, nesisiejantį su kontekstu ir nederantį sakinyje, pvz., 1 punktas: «ты», «как»; 2 punktas: «вчера», «самолёт», «да», «около»; 4 punktas: «я» «из». Kaip minėjome, tokio pobūdžio klaidų 2006 metų brandos egzamino darbuose buvo nedaug.

- Mokiniai parenka/įrašo tinkamą žodį, tačiau nemoka sudaryti taisyklingos žodžio formos arba sudaro žodžio formą, netinkamą konkrečiame kontekste, pvz., 5 punktas: «стоять, стойт, стоет, стоёт, стоят» (turi būti: «стойт»).

Tokio pobūdžio klaidos mokinių darbuose yra dažniausios. Tai visiškai logiška kalbos vartojimo užduotims, kai tikrinimo objektas yra kalbos formų ir struktūrų taisyklingumas. Neteisingai parinktas žodis rodo ir kitokių gebėjimų nebuvimą, o formos parinkimo klaida pateikia informaciją tik apie netaisyklingą jos vartojimą konkrečiame kontekste.

- Parenka/įrašo panašios reikšmės žodį, gramatiškai tinkamą sakinyje, tačiau netinkamą konkrečiame kontekste, pvz., 1 punktas: «первый», «ваши»; 2 punktas: «скажете», «поезд», «куда», «сегодня»; 3 punktas: «мой», «вечером», «последний»; 4 punktas: «ваши», «когда», «этот».

- Neįrašo praleisto žodžio. Tai rodo, jog sakinyje (dialogo replika) buvo nesuprastas veikiausiai dėl labai siauro, aiškiai nepakankamo žodyno ir žemo kalbos mokėjimo lygio.

Rašymo testo turinys ir tikrinami rašytinio teksto supratimo gebėjimai

Rašymo testo tikslas – patikrinti gebėjimus kurti tekstą, atitinkantį komunikacinę situaciją.

2006 m. rusų (užsienio) mokyklinio brandos egzamino rašymo testą sudarė dvi užduotys: parašyti žinutę ir parašyti asmeninį laišką.

Užduočių situacijos reikalauja atitinkamo turinio ir raiškos priemonių. Skirtingos užduotys leidžia patikrinti daugiau mokinių gebėjimų: parinkti tinkamą teksto formą pagal pateiktą užduotį, pritaikyti kalbos stilių adresatui ir pagal situaciją, pasirinkti ir taisyklingai vartoti kalbos raiškos priemones.

Kadangi kuriamų tekstų žanrai ir jų komunikacinė paskirtis yra nevienodi, kiekvienos užduoties atlikimui įvertinti pateikiamos atskiros užduočių vertinimo lentelės. Vertinimo instrukcijose išskirti trys pagrindiniai vertinimo kriterijai: teksto struktūra ir forma, turinys ir žodynas, kalbos taisyklingumas. Atskirai vertinama komunikaciniu ir formaliuoju (leksika, gramatika, ortografija) aspektais. Tai leidžia objektyviau patikrinti ir įvertinti rašymo gebėjimus.

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai kaip vertinimo objektas

Rašytinio teksto kūrimo vertinimo objektas – tai gebėjimai perduoti raštu informaciją (faktus, mintis, nuomonę, jausmus ir kt.) atsižvelgiant į komunikacinę situaciją.

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai yra sudėtingi ir daugialypiai produkavimo ir interakcijos gebėjimai. Norint sukurti (parašyti) rišlų tekstą rusų kalba, reikia gebėti:

- produkuoti/kurti visų tipų tekstų elementus (aprašomojo, pasakojamojo, informuojamojo, samprotavimo/ argumentuojamojo);
- vartoti konkrečiam žanrui būdingus posakius, pvz., laiškui: «Дорогой Олег! Рад был получить от тебя весточку», «Извини, что долго не писал», «Пиши, буду ждать твоих писем» ir pan.
- turėti pakankamus lingvistinius rašytinės kalbos pagrindus, gebėti operuoti leksine ir gramatine medžiaga rašymo procese;
- apipavidalinti (jei to reikalauja žanras) tekstą pagal rusų kalbos tradicijas.

Rašymo, kaip kalbinės veiklos rūšies, mokymo tikslus lemia komunikaciniai kalbos vartotojo poreikiai. Todėl pateikiant užduotis orientuojamasi į tuos žanrus, kuriais sudaromos galimybės patikrinti kuo daugiau gebėjimų grupių, t. y. gebėjimus:

- produkuoti įvairių tekstų tipų elementus (pasakoti, informuoti, apibūdinti, samprotauti);
- taikyti kalbos stilių įvairiems adresatams įvairiose situacijose;
- pasirinkti kalbos raiškos priemones, atitinkančias užduoties turinį ir rašymo tikslą (registas);
- parinkti tinkamą teksto formą pagal pateiktą užduotį;
- logiškai ir nuosekliai dėstyti užduotį atitinkančią turinį (kompozicija, organizavimas, rišlumas);
- rašyti laikantis grafikos, rašybos bei gramatikos normų (rašymo technikos įvaldymas, gramatinis taisyklingumas).

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai tikrinami kompleksiskai. Konkretinant egzaminų programoje nustatytus kriterijus, sudaromos vertinimo matricos/lentelės kiekvienai konkrečiai rašymo užduočiai įvertinti. Kiekvienoje egzamino rašymo testo užduotyje vertinama:

- kaip kuriamas tekstas atitinka užduotį (situaciją, temą);
- ar teksto prasminiai vienetai atitinka užduoties turinį, ar tekstas išsamus (turinio kriterijus);
- teksto struktūravimas, dėstymo logiškumas ir nuoseklumas, rišlumas;
- žodyno (leksikos) turtingumas, įvairovė, tikslingumas ir taisyklingumas;
- gramatinis taisyklingumas, rašyba ir skyryba;

kalbos raiškos priemonių pritaikymas konkrečiam adresatui ir situacijai (kalbos registas).

Rašymo testo specifikacija

Užduočių skaičius: 2

Taškų skaičius: 20

Užduoties tipas, žodžių skaičius	Užduoties pateikimo pobūdis	Tikrinami gebėjimai (komunikacinės intencijos)	Galimų surinkti taškų skaičius
1 užduotis Parašyti raštelį (30 žodžių)	Struktūruota užduotis: nurodyta situacija, reiškiamą pagrindinę intenciją	Informuoti/aiškinti Atsiprašyti	5 taškai
2 užduotis Parašyti asmeninį laišką (100 – 120 žodžių)	Struktūruota užduotis: nurodyta situacija, turinys	Papasakoti Reikšti jausmus Paprašyti	20 taškų

Rašymo testo rezultatai neblogi. Tai rodo, jog rusų kalbos mokėjimas yra pakankamo lygio. Didesnės dalies mokinių rašytinės kalbos gebėjimai, siekiant komunikacinių rašymo tikslų, yra pakankami orientuojantis į siektiną kalbos mokėjimo lygį (B1). Tai patvirtina ir bendra rašymo testo rezultatų pastarųjų metų tendencija: iš visų rašymo testu tikrinamų gebėjimų išryškėja gebėjimai pasiekti

komunikacinį rašymo tikslą, nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį (geresni rezultatai), o silpniausia mokinių vieta šioje srityje yra žodyno vartojimas, gramatinis taisyklingumas ir rašyba.

- **Gebėjimas pasiekti komunikacinį rašymo tikslą**
- **Gebėjimas pateikti užduotį atitinkantį turinį**
- **Gebėjimas logiškai ir nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį**

Šių gebėjimų realizavimas pirmiausia priklauso nuo pakankamo rusų kalbos mokėjimo lygio, gebėjimo pasiekti reikiamą komunikacinį tikslą įvairiose komunikacinėse situacijose.

Užduotį, kurioje reikia išplėtoti ir išsamiau pateikti turinį (laiške), 29 proc. mokinių gavo maksimalų įvertinimą pagal turinio kriterijų. Už žinutę maksimalų įvertinimą gavo žymiai didesnė mokinių dalis už minėto kriterijaus atitikimą (88 proc.). Tai reiškia, jog dauguma mokinių nepakankamai išsamiai pateikė užduotį atitinkantį turinį tada, kai jį reikėjo pateikti išsamiau ir išplėtoti (tai padaryti mokiniai turėjo rašydami laišką). Tai rodo nepakankamus bendruosius minčių raiškos gebėjimus.

Daugumoje mokinių darbų turinys pateiktas pakankamai, tačiau vertinant pagal kitus rašymo užduoties kriterijus, paprastai surenkamas mažesnis taškų skaičius. Tik labai maža dalis darbų įvertinti maksimaliu taškų skaičiumi.

Pateikiame tokio darbo pavyzdį: laiškas visiškai atitinka temą, realizuotos visos komunikacinės intencijos, gana įvairus ir tinkamas žodynas, tinkamas registras, taip pat teksto struktūra ir forma, pakankamas kalbos taisyklingumas.

1 pavyzdys

Привет, Александра!

Большое спасибо, что прислала мне письмо, я его очень ждала. Я хотела тебе рассказать, что уже заканчиваю школу, и что у нас будет выпускной вечер.

Ну вот я уже сдала все экзамены, и вот закончила школу, и как-то жалко становится, что уже не будет уроков. Так часто не встретишься с любимыми учителями, не будешь переживать за плохие оценки, и не будет больше звенеть звонок по утрам...

Через месяц у нас состоится выпускной бал. Я уже почти приготовилась к нему. Я купила очень красивое платье, уже знаю, какая будет причёска, но вот только нет туфель. Но туфли ещё успею купить.

Я очень жду этот выпускной вечер и хочу быть не хуже других девушек нашего класса.

Пиши о себе. Расскажи, как у вас в России проходят выпускные вечера. Не забывай меня.

Жду ответа

Имя

Rašydami laišką, mokiniai privalėjo realizuoti visas užduotyje nurodytas intencijas: padėkoti draugui ar draugei už laišką, apibūdinti, kaip jaučiasi baigdami mokyklą, džiugiai pranešti apie būsimą išleistuvių vakarą, papasakoti, kaip jį įsivaizduoja, kuo apsivilkęs/apsivilkusi eis į išleistuves, pasiteirauti, kaip švenčiamas mokyklos baigimas Rusijoje. Visas komunikacines intencijas šioje užduotyje gebėjo realizuoti tik dalis mokinių (apie 30 proc.). Šių intencijų realizavimas yra svarbus norint pasiekti komunikacinį rašymo tikslą konkrečioje situacijoje. Nemaža dalis mokinių (apie 70 proc.) negebėjo realizuoti visų užduotyje nurodytų intencijų. Tai rodo, jog mokiniai neįsigilino į užduoties turinį arba negebėta reikšti minėtų intencijų.

2006 metais daug radome mokinių darbų, neatitinkančių nurodytos temos atliekant abi užduotis (rašant laišką ir rašant žinutę). Priežastys gali būti kelios, tačiau pagrindinė priežastis, mūsų nuomone, yra prastas kalbos mokėjimas ir atitinkamai suformuluotos užduoties situacijos nesupratimas, ypač žinutės. Pateikiame tokių darbų pavyzdžių. 2 pavyzdyje pateiktas laiškas visiškai neatitinka nurodytos temos/situacijos.

2 pavyzdys

Здравствуй, Ола,

Благодару тебе за пимо. Мне очин твой писмо понравился, мне все хорошо. Я окончиваю среднюю школу. После окончания школы я хочу прабрасти профессию кулиара. По выходным мы любим потанцевать. Послушать музыку. Кроме того, Я очень люблю заниматься спортом.

Летом у нас красиво. У нас есть много озера. Я здрузьями часто ходим в Лес за ягадами, грибами, люим купаться в озере.

Приглашаю тебя приехать, комне на лето. Увидишь, как у нас хорошо. Жду твоего ответа. Желаю здоровья успеов в учёбе.

Жду твоего ответа

Имя

Pateikiame darbo, kuriame realizuota tik viena iš nurodytų komunikacinių intencijų, pavyzdį. Darbas išsiskiria ir taisyklingumo požiūriu: jame daug kalbos vartojimo ir rašybos klaidų, nepaisoma elementarios skyrybos.

3 pavyzdys

Здраствуйте, Миндаугас, очень благодарю тепер за прошлой письмо.

Я был очень рад читает письмо, и как я понел и тебе их ест много.

В этом году я закончиваю двинадцатый класс. Далиа я думаю учитса в Риге.

Потому что тамучитсамного моих друзей и и там живёт мой атец. Сиводня и меня плохая настроены, потому что за окном идет дожд. Такаям пагода мне очен не нравится. Ват и всё что я хатил тебе сказат.

Жду новост от тебе? Пока.

Твой друг Имя

Ypač ryški ši tendencija rašant žinutes. Čia perspina daugelis dalykų: elementarus neraštingumas, komunikaciją apsunkinančių klaidų gausa, situacijos ir suformuluoto komunikacinio tikslo nesuvokimas, negebėjimas suvokus situaciją parašyti tekstą pakankamai taisyklinga rusų kalba, t. y. taip, kad būtų galima pasiekti komunikacinį tikslą.

4 pavyzdys

Таня!

Что будешь делать сиводня вечером? Давай пойдём с ним в кино. Ты заходи у меня в восемь часов. У меня есть два билета. Жду тебя.

Имя

5 pavyzdys

Привет

Мне любит кино театр, и я подумают ты пойти с ним в кино, посмотреть комедия «Эис Вентур». Ты отказалась мне дома 18.20 и пойти с ним в кино.

Пока

6 pavyzdys

- *Здраствуйте, Паулюсь.*
- *Здрасвуйте мои люблюте в друг!*
- *Доваи вдруг поидиом до вечера в театре?*
- *Хм! Какие часов, какой в театте?*
- *Ну давайте шест часов, в телшикои сентре.*
- *Ака! Ну хорошо.*
- *Спасиба мой мили друг!*
- *Ну даваите паулюс...пака!*
- *Пака...*

7 pavyzdys

Мулай Май другу!

Вы обещали другу пойти с ним в кино, но у вас изменились планы.

Май другу мулай пизнай с ним в кино.

Имя

Visuose pavyzdžiuose (4, 5, 6, 7 pavyzdžiai) autorių sukurti tekstai visiškai neatitinka nurodytos užduotyje situacijos. Iš 6 pavyzdžio matyti, jog mokinys netgi nesuprato, kokio žanro tekstą jis turėtų sukurti.

Gebėjimas apiforminti tekstą

Teksto apiforminimo klaidų (ypač laiško) mokinių darbuose yra palyginti nedaug. Dažniau mokiniai negeba tinkamai apiforminti smulkesnių žanrų tekstų, pvz., raštelio, žinutės, nors visiškai netinkamai apiforminto teksto atvejų pasitaiko gana retai. Netinkamai apiforminta žinutė pateikta 4 pavyzdyje.

Pateikiame tinkamo žinutės teksto apiforminimo pavyzdį.

8 pavyzdys

1 июня 2006 г.

Привет, Дима!

Я хочу перед тобой извиниться и сказать что не смогу сходить с тобой в кино, потому что заболела моя бабушка и я должна с ней побыть пока ей станет лучше. А когда бабушка выздоровит, мы с тобой обязательно сходим в кино.

Имя

Galime laikyti priimtiniu ir tokį žinutės apiforminimą:

9 pavyzdys

Инета! Я сегодня не смогу пойти с тобой в кино, так как меня вызвали на работу. Там что-то случилось. Но ты не обижайся, сходим в другой раз. Я тебе позвоню. Жди.

Имя

- **Gebėjimas vartoti tinkamą žodyną**
- **Gebėjimas parinkti tinkamą kalbos registrą**

Kuriamo teksto leksikos/žodyno vertinimo aspektų yra keletas: ar žodynas įvairus, ar vartojamas taisyklingai, ar atitinka nurodytą situaciją.

Tinkamos leksikos, kartu ir gramatinių struktūrų bei konstrukcijų parinkimas, semantinių raiškos būdų įvairovė yra vienas iš kalbos mokėjimo rodiklių.

Vertinant mokinių rašymo užduotis, minėtas kriterijus diferencijuojamas atsižvelgiant į konkrečią užduotį: pvz., laiškas teikia daugiau galimybių pademonstruoti leksikos vartojimo/parinkimo įvairovę; čia svarbiausia, ar vartojama leksika ir struktūros atitinka situaciją, registrą (2 užduotis, asmeninis laiškas). Minėtoje užduotyje leksikos/žodyno kriterijus diferencijuojamas taip: leksika ir sintaksinės konstrukcijos įvairios, vartojamos adekvačiai situacijai, atitinka nurodytą registrą; neįvairios, tačiau atitinka situaciją, vartojamos tikslingai; leksika skurdi, vartojamos daugiausia vieno tipo gramatinės formos ir sintaksinės konstrukcijos, tačiau kalbos registras tinkamas; kalbos registras pažeistas.

Teksto apimtis ir žanras taip pat suteikia galimybę parodyti leksikos ir sintaksinių konstrukcijų įvairovę. Laiške mokiniai turi ir gali parodyti turimą žodyną, įvairius raiškos būdus, todėl vertinimas pagal šį kriterijų siejamas su žodyno įvairove ar skurdumu. Šie kriterijaus aspektai persiklodami leidžia atitinkamai įvertinti ir tokius darbus, kuriuose žodynas vartojamas tikslingai, tačiau nėra pakankamai turtingas ir įvairus (2 užduotis, asmeninis laiškas).

Remiantis rašymo testo rezultatų statistine analize galima teigti, jog dauguma mokinių pagal teksto turinio bei žodyno vartojimo kriterijų parodė vidutinius rezultatus. Tai ypač ryšku tose užduotyse, kuriose pagal šį kriterijų skiriama daugiau taškų (laiškas).

Pateikiame pavyzdį darbo, kuriame vartojamas įvairus žodynas. Darbas gana originalus, ekspresyvi, graži kalba, nors yra nemažai gramatinių klaidų. Tokių pavyzdžių mokyklinio egzamino darbuose pasitaiko labai retai.

10 pavyzdys

Милый Андрей!

Благодарю тебе за письмо. Оно очень интересное. Мне приятно было его читать. Рад, что у тебя всё отлично. Я тоже хочу рассказать о себе.

Помнишь, в последнем своём письме писал, что у меня тоже экзамены. Сдал и очень этим рад. Всё позади. Ты даже можешь в себе представить как я счастлив!

У нас в школе скоро состоится выпускной вечер. Очень весело будет.

Надеюсь, что придёт и моя любимая подруга Раса. Ведь с ней дружу. Здорово потанцуем. Сначала будет концерт, а после дискотека.

Теперь моя главная боль – в чём одеться. Думаю, что у моей подруги хороший вкус. Она сама прекрасно одевается и, надеюсь, посоветует мне что одеть. Хочется прекрасно выглядеть. Может быть надену новые фирменные чёрные брюки и красную рубашку. Здорово!

А как у вас там, в России, отмечают день выпускников? Мне очень интересно. Хочу знать.

На этом заканчиваю письмо. Передай всем привет.

Имя

Didesnėje dalyje mokinių darbų randame gana skurdų žodyną. Galėtume teigti, jog laikančiųjų mokyklinį egzaminą mokinių žodynas yra labai ribotas ir dažnai vartojamas netiksliai. Ypač gausu mokinių darbuose leksikos ir gramatinių formų vartojimo klaidų, kas neatsiejama nuo viso turimo žodyno vartojimo. Skurdaus žodyno vartojimo pavyzdžiai galėtų būti dauguma čia pateikiamų pavyzdžių, išskyrus tuos, kurie įvardijami kaip geri.

Kalbos registro neatitikimo atvejų rusų (užsienio) kalbos mokyklinį brandos egzaminą laikusių mokinių darbuose yra palyginti nedaug. Tai galima sieti ir su mokyklinio egzamino programos rašymo dalyje išdėstytais reikalavimais: kuriamo teksto adresatas yra bendraamžis/bendraamžė, nereikalaujama įvaldyti skirtingus registrus.

- **Gebėjimas taisyklingai vartoti kalbos priemones**

Kalbos taisyklingumas laikomas pakankamai svarbiu kriterijumi. Mokinių klaidos vertinamos atsižvelgiant į galimą jų poveikį komunikaciniam rašymo tikslui pasiekti. Tai leksikos, kalbos formų ir struktūrų vartojimo ir rašybos klaidos:

- trukdančios komunikacijai;
- netrukdančios komunikacijai.

Klaidos, **trukdančios komunikacijai**, laikomos šiurkščiomis, kadangi tokiu atveju išsakoma mintis gali būti nesuprasta arba suprasta neteisingai. Komunikacijai trukdančiomis laikome tokias klaidas, kuomet konkrečiame kontekste negalima adekvačiai suprasti rašančiojo intencijos/teikiamos informacijos.

Trukdančių komunikacijai klaidų gali būti įvairių: mokiniai nežino rusų kalbos žodžių, sukuria „savo“ žodžius, pvz.: «он любит кино несоперь», «мой другу мулой пизнай с ним в кино»; neteisingai rašo raides, todėl „sukuria“ ne tą žodį, kurį norėjo parašyti, pvz.: «тодбо тотос увибение Росию», «зивиот нормально»; parašo žodžių junginį, neturintį aiškios prasmės, pvz.: «ты отказалась мне дома»; padaro daug rašybos ir kalbos vartojimo klaidų ir tai trukdo suprasti mintį/intenciją, pvz.: «как твои мамочки, иичо едут» ir kt.

Laikiusiųjų mokyklinį rusų (užsienio) kalbos brandos egzaminą mokinių darbuose yra daug daugiau klaidų, trukdančių komunikacijai, negu valstybinį rusų (užsienio) kalbos egzaminą laikusių mokinių darbuose, nors tokios klaidos daugiau būdingos silpnesniems darbams.

Kita klaidų grupė – leksinės ir gramatinės klaidos, **netrukdančios komunikacijai**. Tokio pobūdžio klaidų mokinių darbuose yra gana daug: tai netaisyklingas leksikos vartojimas, žodžių darybos, veiksmažodžio valdymo, eigos ir įvykio veiksmo vartojimo, prielinksnių vartojimo, veiksmažodžio laikų vartojimo, sangražinių veiksmažodžių vartojimo, sintaksinių konstrukcijų vartojimo ir kt. klaidos. Tokių klaidų gausu pateiktuose darbų pavyzdžiuose (2-7 pavyzdžiai).

Mokinių darbuose yra nemažai įvairaus pobūdžio **rašybos** klaidų. Rašybos klaidos iš esmės netrukdo suprasti rašančiojo intenciją, nors tai labai priklauso nuo šių klaidų pobūdžio (pvz., visiškas rašybos taisyklių nežinojimas, „fonetinė“ rašyba), taip pat nuo jų kiekio. Didelis tokių klaidų skaičius

tekste apsinkina rašančiojo intencijų supratimą ir apskritai teksto skaitymą. Pateikiame tokių darbų (žinutės) pavyzdžių.

11 pavyzdys

Инга

Извини мне ни я с тобой поитыи нимагу, патаму что и мне изменились планы. Я иеду в бабушке в деревний. На завтва я вирнис дамой и поиду стобой в кино.

12 pavyzdys

Лювичои Мой брид Томас. Извини жто я нимагу стиви пойти в кино театра. Я нимагу патамижта жто я изнал жто имирла той Иовитой дедишка Извини

Daug įvairios kilmės rašybos klaidų, tarp jų ir rusiškos abėcėlės raidžių painiojimas su lietuviškomis raidėmis, trukdo suprasti atskirus žodžius, posakius, daugumą rašančiojo intencijų, o autoriams – pasiekti rašymo tikslą. Tai labai silpni darbai, vertinant pagal visus kriterijus; be to, darbus tiesiog sunku įvertinti dėl netaisyklingos rašybos. Tokio pobūdžio klaidos rodo, jog reikiamas gebėjimų lygmuo produkavimo srityje nepasiektas.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Mokiniai, pasirinkę rusų (užsienio) kalbos mokyklinį brandos egzaminą, parodė pakankamą rusų kalbos mokėjimo lygį, atitinkantį vidurinės mokyklos užsienio kalbų standartų bendrojo kurso pasiekimų lygmenį bei užsienio kalbos bendrųjų programų bendrojo kurso reikalavimus.
2. Nemažai laikusių egzaminą mokinių iš esmės atliko visų keturių egzamino testų užduotis, atskleidami gebėjimus vartoti kalbą įvairiose komunikacinėse situacijose.
3. Egzamino užduočių atlikimo rezultatai išryškina tiek bendruosius dalyko gebėjimus (mąstymo, strategijų taikymo, darbo su teksto informacija), tiek rusų (užsienio) kalbos mokėjimo lygį (įvairių raiškos būdų, semantinių kalbos raiškos variantų žinojimas ir vartojimas, reikšmių supratimas, taisyklingas leksikos bei gramatinių struktūrų vartojimas).
4. Rusų (užsienio) kalbos mokyklinio brandos egzamino rezultatų analizė parodė, jog mokiniams **trūksta šių žinių ir gebėjimų:**

Sakytinio ir rašytinio teksto supratimas

- strategijų taikymo: išskirti svarbiausią (esminę) teksto informaciją, suskirstyti informaciją, rasti tekste reikiamą informaciją, ypač sakytiniame tekste – ją išgirsti ir išskirti;
- semantinių raiškos variantų įvaldymo (žinojimo): dėl šios priežasties mokiniai negali rasti tinkamo žodžio ar posakio atlikdami atvirojo tipo užduotis arba nesuvokia užduotyje pateikto sakinio/teksto reikšmės/esmės; mokiniai nepakankamai žino temos leksiką ar nesupranta kai kurių atraminių žodžių, būtinų užduočiai atlikti, kai reikia tiksliai suprasti kai kurių leksinių vienetų reikšmę.

Kalbos formų ir struktūrų vartojimas

- taisyklingai vartoti įvairias kalbos dalis ir jų formas komunikaciniais tikslais;
- sieti reikšmę ir formą;
- taisyklingai vartoti leksinius vienetus.

Rašytinio teksto kūrimas

- semantinių raiškos variantų žinojimo, leksikos įvairovės;
- tikslingo turinio ir kalbos priemonių parinkimo kuriant tekstą pagal pateiktą komunikacinę situaciją

5. Rašymo testų rezultatų analizė rodo, jog mokinių kalbos taisyklingumas atitinka siekiamą Europos Tarybos nustatytą kalbų mokėjimo lygmenį „Slenkstis“, kuomet vertinant rašytinio teksto kūrimo užduotis daugiau dėmesio skiriama komunikacijai trukdančioms klaidoms, tačiau pastarųjų metų mokinių darbuose išvelgiama šiurkštesnių klaidų daugėjimo tendencija.

Mokiniams, kurie rengiasi laikyti mokyklinį rusų (užsienio) kalbos valstybinį egzaminą, rekomenduojame:

- mokytis įvairių darbo su sakytiniu ir rašytiniu tekstu būdų;
- turėti įvairių tipų užduočių atlikimo įgūdžių;
- atliekant užduotį tiksliai laikytis užduoties formuluotėje esančių nurodymų;
- stengtis racionaliai išnaudoti egzamino užduočiai atlikti skirtą laiką.

Rusų (užsienio) kalbos **mokytojams** rekomenduojame:

- daugiau dėmesio skirti bendrųjų dalyko gebėjimų ugdymui: gauti ir teikti informaciją raštu ir žodžiu, naudotis įvairiomis strategijomis (supratimo, darbo su klausomu ir skaitomu tekstu, teksto kūrimo ir kt.);
- mokymuisi parinkti įvairių tipų tekstus (publicistinius, mokslo populiarinimo, informacinius, instruktuojamuosius), dirbti su tekstu įvairiais būdais, leidžiančiais ugdyti gebėjimus, atitinkančius užsienio kalbos mokymo standartus;
- išstudijuoti mokyklinio užsienio kalbos brandos egzamino programos reikalavimus ir adekvačiai įvertinti realius besirengiančių laikyti egzaminą mokinių pasiekimus;
- išsiaiškinti konkrečių mokinių gebėjimų spragas ir atitinkamai organizuoti ugdymo procesą: parinkti tinkamą mokomąją medžiagą ir darbo būdus, suteikiančius galimybių jas užpildyti;
- pateikti mokiniams testų pavyzdžių, atitinkančių reikiamo pasiekimų lygmens reikalavimus;
- atkreipti dėmesį į mokinių gebėjimus taikyti tinkamas teksto recepcijos ir produkavimo strategijas.

Rusų (užsienio) kalbos mokyklinio brandos egzamino **užduoties rengėjams** rekomenduojame:

- stengtis taip subalansuoti atskirų egzamino testų užduotis, kad būtų patikrintas kuo platesnis mokinių gebėjimų spektras, vengti atskirų gebėjimų tikrinimo pasikartojimo;
- maksimaliai išnaudoti egzamino užduoties formato teikiamas galimybes.